

Klic k poštenosti

Silvo Šinkovec

»Na svetu ni več poštenosti,« je zapisano v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* kot razlaga gesla *poštenost*. Podobne trditve pogosto beremo v raznih komentarjih sodobne krize. Kaj se je zgodilo s tem svetom, da ne pozna več poštenosti?

Kriza v svetu je zavita v nepoštenost. Gospodarski ukrepi ne pomagajo, če ni poštenosti. Kaj pomaga stečaj podjetja, če se ljudje, ki so podjetje pripeljali na rob obstoja, ne spremenijo in enako delujejo v drugem podjetju? Kaj pomaga dokapitalizacija banke, če ta ne zamenja svoje filozofije in ne deluje pošteno; menjava vlade, če nova ne deluje pošteno; zniževanje odhodkov iz državne blagajne, če s to blagajno ne upravljajo pošteni ljudje? Kaj pomaga delo kriminalistov, če sodniki ne izrekajo poštenih sodb? Kaj pomaga na tisoče strani zakonov, če ti niso napisani pošteno?

Poštenost ni stvar zakona, sistema ali ustanove, ampak stvar človeškega srca. Vsak človek čuti, da je bilo neko dejanje pošteno, drugo nepošteno, da je nek odnos pošten ali nepošten. Pošteni naj bodo starši in otroci, učitelji in učenci. Pošteni morajo biti trgovci in kupci, proizvajalci, umetniki, duhovniki in športniki. Poštena naj bosta mož in žena, sicer se bo njun odnos kmalu izmaličil. Pošteni morajo biti vsi ljudje; med njimi se čutimo varne in lahko sodelujemo.

V raziskavi o vzgojnih načrtih, v katero je vključenih 30 osnovnih šol, smo odkrili, da je 5 osnovnih šol zapisalo poštenost kot pomembno vrednoto, torej 16,6 %. Ena šola je poštenost zapisala na prvo mesto. To vrednoto bodo skušali učencem osvetliti na čim bolj jasen in učinkovit način. Učitelji bodo to besedo radi uporabili, tudi starši jih bodo podprli. Želim si, da bi vsi otroci po materi in po očetu dobili za doto zlato kulturo življenja. »Po materi je nasledoval poštenost in dobro srce.« Želim si čim več stavkov, kot so: »Znan je po svoji delavnosti in poštenosti.« »Dekle je bilo poosebljena poštenost.« »Odlikuje ga poštenost in ljubeznivost.« »Tudi z dejanjem je pokazal svojo poštenost.« »Poštenost je njegovo osnovno načelo.« (Vsi navedki so iz SSKJ.)

Pogosto zamenjujemo poštenost za uspešnost in lepoto. »Lepota je slabo nadomestilo poštenosti.« Veliko časa, denarja in skrbi usmerjamo v videz, v lepoto telesa, doseganje dobrih rezultatov – tudi na račun poštenosti (v šoli, športu, gospodarstvu, politiki ...). Pozabljamo pa na trud za lepoto srca. Poštenost je življenjska drža. Kdor jo neguje, je vedno bolj občutljiv za poštene odnose, kdor je nemaren, je vse bolj neobčutljiv za poštenost ... in nepoštenost postane navada.

Lahko se prikrade videz vrednote. »Pod loščem poštenosti se skriva laž.« Na zunaj formalno kažemo poštenost, toda resnična motivacija, misli in nameni srca so nepošteni. Dejanja razkrivajo resnično namero. »Ti dogodki vzbujajo dvome o poštenosti tega prizadevanja.« Zaradi nepoštenosti zgubimo službo, prijatelje, posel, volivce, vernike, učence, partnerja. Nepošteno vedenje je tek na kratke proge, ki nekaj časa prinaša koristi, slej ali prej pa se vse razkrinka.

Ko smo nepošteni, nekoga prizadenemo, ranimo, opeharimo, oropamo, mu vzamemo dobro ime. Nepošteno vedenje ima vedno posledice, najprej za druge, potem tudi za nas. Znajdemo se v mlakuži, v blatu. Kolikokrat smo že bili priče nepoštenosti v klubih, v državi, v družini, v šoli, v Cerkvi. Posledice so hude. Svetovna kriza razgalja nepoštene namene in kliče k poštenosti. Ta je tesno povezana s častjo. Pošten človek je spoštovanja vreden, nepošten izgubi čast in ugled.

»Človek brez časti, poštenosti: to so ničvredneži in brezčastneži.« Raven samospoštovanja je tesno povezana s človekovo (ne)poštenostjo.

Vse ustanove si želijo imeti poštene člane in sodelavce, ker z njimi delo gladko teče, možno je načrtovati in dosegati dobre rezultate. Izjeme so ustanove, ki delujejo nepošteno; te potrebujejo tudi nepošteno ljudi. Za kakšno družbo se bomo odločili, kakšna družina želimo biti, kakšna država želimo postati? »Za nepoštenost [je] razlogov devetindevetdeset, za poštenost pa komaj eden« (I. Cankar).